

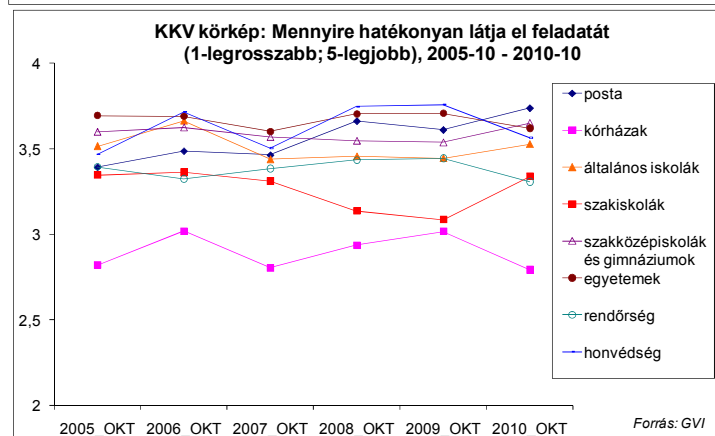
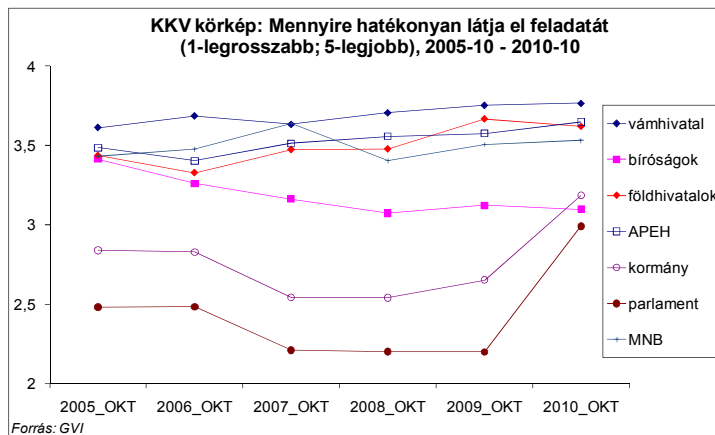
A KKV Körkép a Figyelő, a Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) és a Volksbank közös kutatása, amely azt tűzte ki célul, hogy negyedéves rendszerességgel, vállalati empirikus adatfelvételre alapozva vizsgálja és elemezze a magyarországi kis- és közepes vállalati szektor üzleti helyzetét, kilátásait és az ezeket befolyásoló tényezőket. A mintát úgy alakítottuk ki, hogy a KKV Körképben felmért – legalább 20 főt foglalkoztató – cégek gazdasági súlyuk és foglalkoztatottságban játszott szerepük szerint megfelelően reprezentálják a magyar KKV szektort alkotó vállalatokat, így a felvétel alapján kapott eredmények általánosíthatók a 20-249 főt foglalkoztató cégek egészére. A huszonnegyedik felvételre 2010 októberében került sor, ekkor 304 cég vezetője válaszolt telefonon a kérdezőbiztosok által feltett kérdésekre.

A közhivatalokkal és intézményekkel való elégedettség felméréséből az derült ki, hogy a cégvezetők legkevésbé a parlament, a kormány és a kórházak munkájával elégedettek, de fontos kiemelni, hogy az első két intézmény megítélése jelentős mértékben javult az elmúlt évhez képest. A legnagyobb elégedettséget a vám- és földhivatalok, az APEH és a posta munkájával kapcsolatban mértük. A legjelentősebb emelkedés a különböző iskolatípusok körében figyelhető meg, a rendőrség és a honvédség munkájáról alkotott vélemények pedig negatív irányban módosultak az elmúlt tizenkét hónap során. A cégvezetők véleménye alapján a jogszabályi és adminisztratív környezet pozitív irányba változott az elmúlt év során, főleg az adózás kapcsán figyelhető meg a cégvezetői vélemények javulása, ugyanakkor az oktatási rendszerről továbbra is rossz véleménnyel vannak. A cégvezetők érzékelése alapján tovább erősödött a korrupció az elmúlt év során a kis- és közepes vállalkozások körében. Ugyanakkor fontos változás, hogy négy év óta először csökkent a korrupcióval szembeni tolerancia. 2010 októberében továbbra is a magas adóráták, az állami hivatalok lassú ügyintézése és korrupt működése, valamint a megfelelően képzett munkaerő hiánya okoz leginkább problémát a kkv-knek, míg legkevésbé az exporthoz szükséges nyomtatványok, a vámügyintézés és a tűzvédelmi szabályozás akadályozza működésüket.

A vállalkozások gazdasági és politikai környezetükkel kapcsolatos véleményét 2005-tel kezdődően minden év októberében vizsgáltuk. Az alábbiakban az öt év során kirajzolódó tendenciákat foglaljuk össze.

A közhivatalokkal és az intézmények szolgáltatásainak minőségével és hatékonyságával való elégedettség méréséből kiderül, hogy a cégvezetők legkevésbé a parlament, a kormány és a kórházak munkájával elégedettek, de míg az első két intézmény megítélése jelentős mértékben javult az elmúlt évhez képest, a kórházak által nyújtott szolgáltatásokat negatívabban ítélik meg. A legnagyobb elégedettséget a vám- és földhivatalok, az APEH és a posta munkájával kapcsolatban mértük. A legjelentősebb emelkedés (a már említett kormányon és parlamenten kívül) a különböző iskolatípusok (általános, szak- és szakközépiskolák, illetve gimnáziumok) körében figyelhető meg, az egyetemek kivételével, melyek megítélése romlott az előző évhez képest. A rendőrség és a honvédség munkájáról alkotott vélemények negatív irányban módosultak az elmúlt év során.

A jogszabályi és adminisztratív környezettel kapcsolatos vélemények vizsgálatakor a kérdőívben felsorolt állítások közül továbbra is azzal értenek leginkább egyet a cégvezetők, hogy a törvényekkel kapcsolatos információkhoz könnyű hozzájutni, bár az egyetértés némileg csökkent az elmúlt év során. Emellett kevesebben gondolják azt, hogy az adórendszer változtatása

veszélyeztetni az üzleti kalkulációt, és többen vélik úgy, hogy kiszámíthatóbbak az adózási és egyéb szabályok, illetve könnyebb a vállalkozások elindítása és fejlesztése. Az állítások közül a legkisebb egyetértés azzal kapcsolatban tapasztalható, hogy az oktatási rendszer kínálta képzések megfelelnek a munkaerő-piaci igényeknek és elvárásoknak. Összességében elmondható, hogy a vállalkozások jogi-szabályozási környezetét pozitívabban ítélik meg a cégvezetők, mint egy évvel korábban.

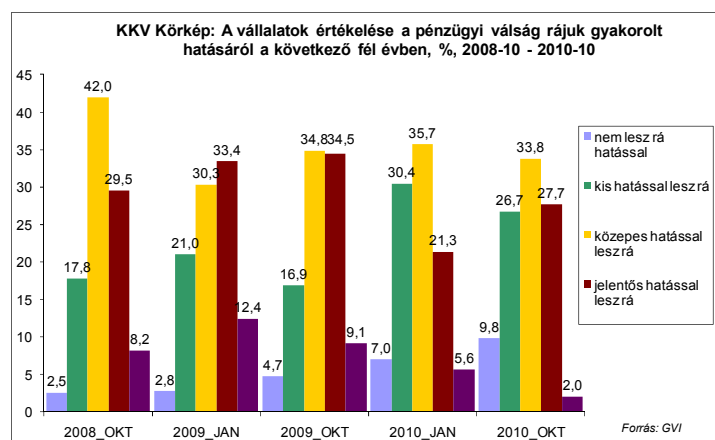
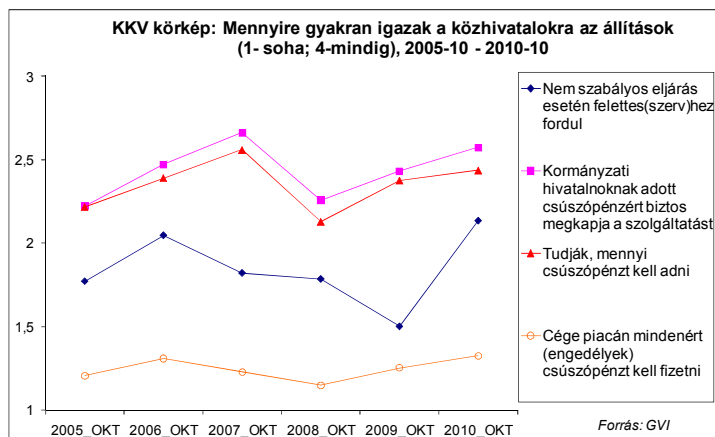
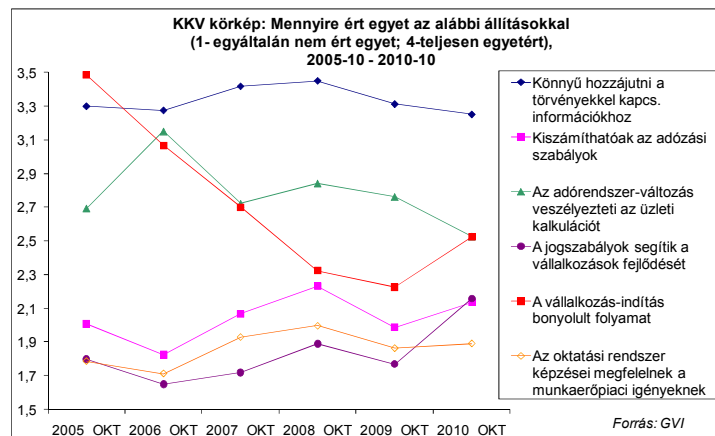
Az eredmények azt mutatják, hogy a cégvezetők érzékelése alapján tovább erősödött a korrupció az elmúlt év során a kis- és közepes vállalkozások körében, hiszen az összes csúszópénzzel kapcsolatos állítást illetően nagyobb fokú elfogadást tapasztaltunk, mint egy éve. Ugyanakkor fontos változás, hogy négy év óta először csökkent – ráadásul jelentősebb mértékben – a korrupcióval szembeni tolerancia, vagyis gyakrabban fordulnak felettes személyhez vagy szervhez nem szabályos eljárás esetén.

A vállalatok működését és növekedését akadályozó tényezők megítélése nem változott jelentős mértékben az elmúlt 5 év során. 2010 októberében továbbra is a magas adóráták, az állami hivatalok lassú ügyintézése és korrupció működése, valamint a megfelelően képzett munkaerő hiánya okoz leginkább problémát a kkv-knek, míg legkevésbé az exporthoz szükséges nyomtatványok, a vámügyintézés és a tűzvédelmi szabályozás akadályozza működésüket és növekedésüket. A viszonylagos mozdulatlanság ellenére a magas adórátákat és az adójogszabályokat az elmúlt évhez képest kevésbé tartják problematikusnak a cégvezetők, míg a korrupció, a munkaerő képzetlensége és az engedélyek beszerzése nagyobb akadályt jelent, mint tizenkét hónappal korábban.

Mind az öt évben a magas adóráták jelentették messze a legnagyobb akadályt a vállalkozások számára, bár 2008 óta folyamatosan csökken jelentőségük. További gyakrabban említett fontos akadályozó tényezők az állami hivatalokban történő lassú ügyintézés, a korrupció és a nem megfelelően képzett munkaerő, és az utóbbi két tényező fontossága nőtt az elmúlt egy év során.

A gazdasági válság várható hatása

A makrogazdasági mutatók, valamint a kis- és közepes vállalkozások konjunktúramutatója már jelezték azt az enyhén javuló tendenciát, ami a válságot közvetlenül vizsgáló kérdésre adott válaszokban is megnyilvánul. 2008 októberétől folyamatosan nő azon cégvezetők aránya, akik szerint a pénzügyi válság nem lesz rájuk hatással a következő fél év során, és 2009 januárjától egyenesen csökken azon vezetők aránya, akik szerint minden másnál nagyobb hatással lesz a válság a vállalkozásukra. A válság jelentőségének mérséklődését a válaszok átlagának csökkenése is mutatja, ami a 2008 októberi 2,23-ról 2010 októberére 1,85-re csökkent. 2010 harmadik negyedévében

továbbra is többségben vannak azok, akik szerint a válság közepes hatással lesz vállalkozásukra a következő fél évben, ők teszik ki a válaszadók harmadát.

A gazdasági ágak tekintetében az látszik, ugyan valamennyi szektorban csökken a válság hatása, de a legnagyobb mértékben az építőipar és a kereskedelem területén működő cégekre gyakorol befolyást. A cégek méretét figyelembe véve a válság hatásának mérséklődése csak a legkisebb létszámosztályban nem figyelhető meg.

Makrogazdasági tendenciák: gazdasági kilátások a 2011-es évre

A gazdaságelemzők úgy látják, hogy 2011-ben a gazdasági válságból való kilábalás a korábban vártnál lassabb ütemben fog megvalósulni. A világgazdaság fellendülése 2010 végére veszített tempójából, miután az amerikai növekedés és a feltörekvő piacok bővülése is lelassult. Az OECD elemzése szerint 2010 második felében felerősödtek a kockázatok a világgazdaság jövőjét illetően, így a szervezet a 33 OECD-tagállamra vonatkozóan már csak 2-2,5 százalékos növekedéssel számol 2011-re a korábban jelzett 2,8 százalékos átlag helyett.

A válság hatására bekövetkezett jelentős visszaesés után 2010-ben a német gazdaság újra erőre kapott és az év utolsó hónapjaiban már egyértelműen az európai gazdasági fellendülés legfontosabb mozgatórugója volt. Előrejelzések szerint a német gazdaság teljesítménye 2011 végére fogja elérni a válság előtti szintet, és ebben a legfontosabb tényező, az export helyét fokozatosan át fogja venni a belső kereslet. A 2010 őszi németországi konjunktúra-felmérések szerint a német gazdasági szereplők jóval kedvezőbbnek látják aktuális helyzetüket, mint az elmúlt nyáron, és a közeljövővel kapcsolatos várakozásaik is javultak.

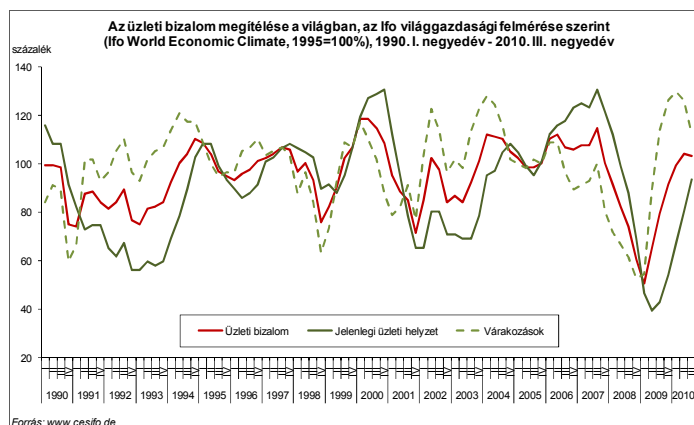
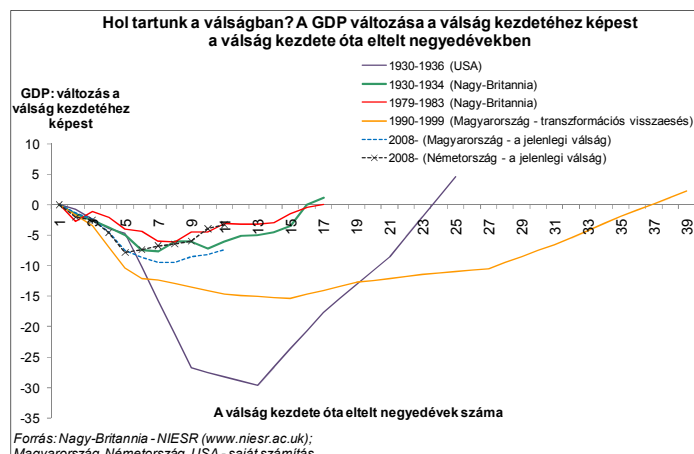
A növekedési előrejelzésekből az derül ki, hogy minden magyar és nemzetközi intézmény arra számít, hogy 2011-ben gyorsulni fog a magyar gazdaság növekedése, annak várható mértékét azonban eltérően becsülik meg. A magyar gazdaságelemzők előrejelzései 2,3-3,1 százalék körüli bővülést prognosztizálnak.

A világgazdaság kilátásai

A gazdaságelemzők 2010 végén és 2011 elején úgy látják, hogy a 2011-es évben a világgazdasági válságból való kilábalás a korábban vártnál lassabb ütemben fog megvalósulni. Ennek fő oka, hogy a világgazdaság fellendülése 2010 végére veszített tempójából, miután az amerikai növekedés és a feltörekvő piacok bővülése is lelassult.

Az OECD novemberi elemzése szerint 2010 második felében erősödtek a kockázatok a világgazdaság jövőjét illetően, ami elsősorban az európai adósságválság ismételt felbukkanásával és a devizaháború kiéleződésével indokolható. Az OECD szakértői szerint a világgazdaság bővülési üteme 2011-ben 4,2 százalékra lassulhat a 2010-re jelzett 4,6 százaléktól, majd 2012-ben ismét 4,6 százalékos növekedési ütem várható. (A 2010. májusi jelentésben az OECD még 4,6 százalékos 2010-es és 4,5 százalékos 2011-es bővülést jósolt.)

A szervezet a 33 OECD-tagállamra vonatkozóan már csak 2-2,5 százalékos növekedéssel számol 2011-re a korábban jelzett 2,8 százalékos átlag helyett. Az euróövezet gazdaságának 2011-es növekedését tekintve 1,5-2 százalékos, az Egyesült Államokéra vonatkozólag pedig 1,75-2,25 százalékos emelkedésre számít a nemzetközi szervezet prognózisa. (2010. júniusi előrejelzésében az OECD az euróövezetre még 1,8 százalékot, az Egyesült Államokra pedig 3,2 százalékot valószínűsített.)

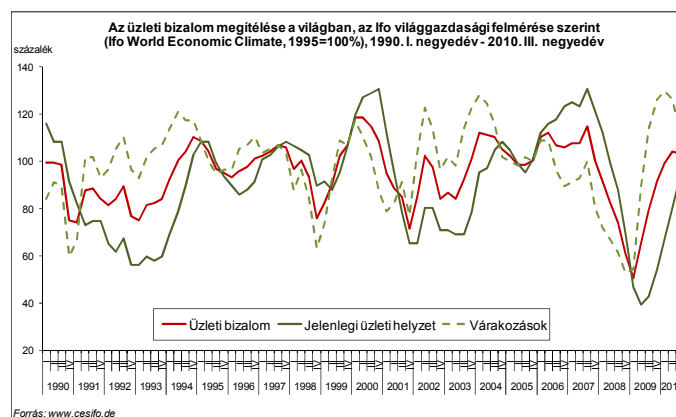
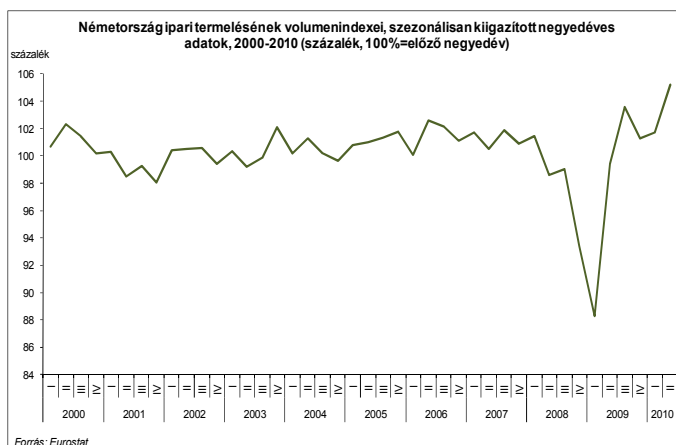
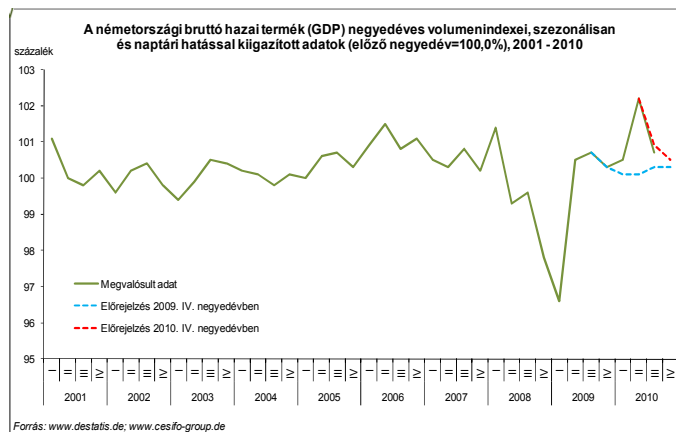
A német gazdaság 2011-ben

A német gazdaság helyzete a magyar gazdasági szereplők szempontjából igen fontos, mivel Németország hazánk legfontosabb exportpiaca: a 2009. évi magyar külkereskedelmi forgalomban 25 százalék feletti részesedést ért el.

A gazdasági válság következtében a német bruttó hazai termék (GDP) igen erőteljes zuhanást szenvedett el 2008-ban. 2009 első negyedévében tovább fokozódott a visszaesés üteme, majd lassú növekedés vette kezdetét: 2009 második negyedétől 2010 első negyedévéig 1 százalék alatti, 2010 második negyedévében pedig igen jelentős, 2,2 százalékos növekedési ütemet tapasztaltunk. (A 20 éve történt újraegyesítés óta ez utóbbi volt a legnagyobb mértékű GDP-emelkedés Németországban.) 2010 harmadik negyedévében a várakozásokat meghaladó mértékben lassult a német gazdaság. A megelőző negyedév rekordnövekedése után ezúttal csak 0,7 százalékkal javult a gazdasági teljesítmény a megelőző negyedévhez képest. Azonban az előző év azonos negyedévéhez viszonyítva jelentős, 3,9 százalékos gyarapodást regisztráltak, és jó hír az is, hogy a GDP összes összetevője nőtt, tehát a nettó export és a beruházások mellett a belső fogyasztás és a kormányzati kiadások is emelkedtek. Európa legnagyobb gazdasága a helyi kormányzat becslése szerint az év egészében 3,7 százalékkal bővíthet, ami 1991 óta nem látott mértékű javulás lenne.

2010 utolsó hónapjaiban tehát Németország egyértelműen az európai gazdasági fellendülés legfontosabb mozgatórugójává vált. Előrejelzések szerint a német gazdaság teljesítménye 2011 végére fogja elérni a válság előtti szintet, és ebben a legfontosabb tényező, az export helyét át fogja venni a belső kereslet. A német gazdasági minisztérium szerint 2011-ben az eddig vártnál nagyobb lehet a gazdaságnövekedés, jövőre azonban lassulás várható. A minisztérium elemzői szerint a hazai össztermék 2,1-2,4 százalékkal nő az idén, amely meghaladja a kormány eddigi hivatalos várakozásait (1,8 százalék). A jövő évre 1,6-1,9 százalékos gazdaságnövekedési előrejelzést adott a minisztérium.

Németország ipari termelése szintén mélyrepülésbe kezdett a gazdasági válság hatására: a 2008 közepén tapasztalt 1-2 százalékos lassulás után az utolsó negyedévben már 6,6 százalékkal volt alacsonyabb az ipari termelés, mint a megelőző negyedévben. A mélypont 2009 első negyedévében következett be, ekkor 12 százalékos visszaesést mutattak az adatok 2008 végéhez képest. Ezek után a helyzet gyors javulást mutatott: 2009 harmadik negyedévében már 3,5 százalékkal nőtt az ipari termelés a megelőző negyedévi adathoz képest. 2009 utolsó negyedében lassult a fellendülés: ekkor már csak alig több,

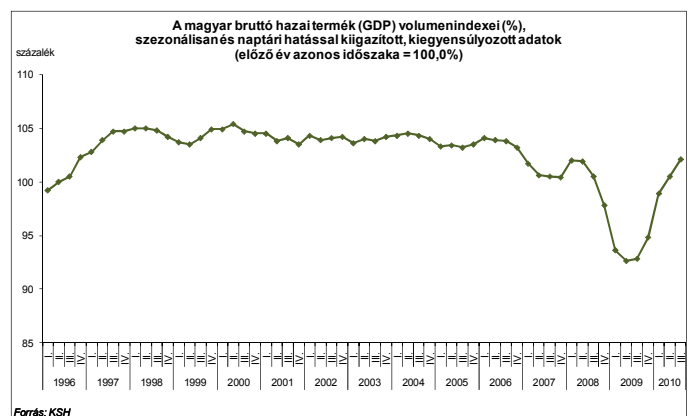
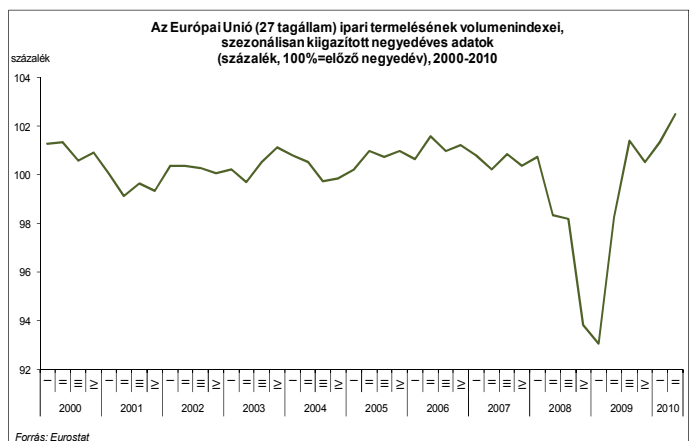
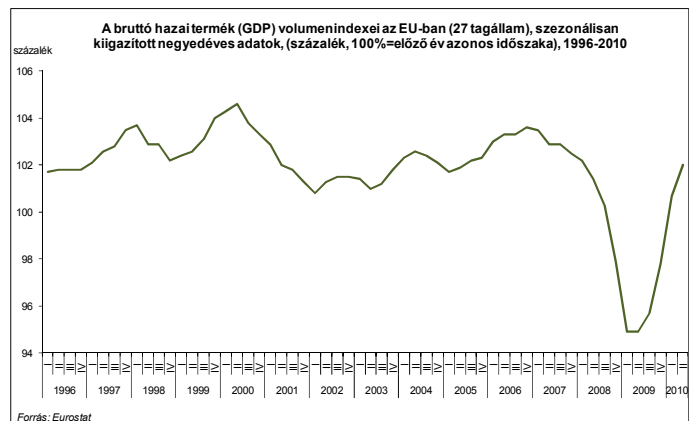

mint 1 százalékos növekedést tapasztaltunk a német ipari termelés volumenében. 2010 elején is csupán 1,7 százalékkal nőtt az ipari termelés, a második negyedévben azonban már több, mint 5 százalékos javulást mutatnak az adatok a megelőző negyedévhez képest. A berlini DIW gazdaságkutató intézet adatai szerint az ipar az átlagot jóval meghaladó mértékben járul hozzá a gazdasági teljesítmény növekedéséhez, a válság előtti szint elérése azonban várhatóan több évet vesz igénybe. A Német Kereskedelmi és Iparkamara tanulmánya szerint 2011-ben mintegy 5 százalékos növekedést produkálhat a német ipar. A javuló kilátásokat mutatja, hogy az ipari cégek ötöde létszámbővítést tervez 2011-ben, amelynek révén mintegy 70 ezer új munkahely keletkezhet a német gazdaságban.

A németországi ipari és kereskedelmi kamarák 2010 őszi konjunktúra-felmérése, mely a német gazdaság szereplőinek aktuális helyzetmegítélését és közeljövővel kapcsolatos várakozásait mutatja be, jóval kedvezőbb képet mutat a korábbi, nyári felméréshez képest. A német vállalatok mind a gazdasági növekedés, a lakossági fogyasztás, a beruházások, az export, mind pedig a munkaerő-piaci kilátások területén javuló tendenciákra számítanak 2011-ben.

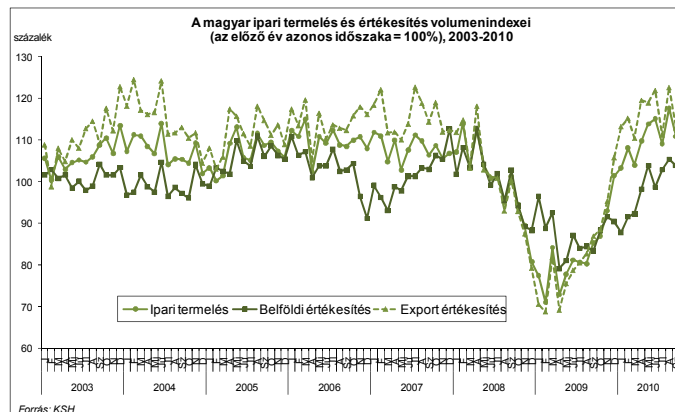
A magyar gazdaság várható növekedése

A magyar gazdaságelemzők egyöntetűen arra számítanak, hogy 2011-ben gyorsulni fog a magyar gazdaság növekedése, az előrejelzések 2,3-3,1 százalék körüli bővülést prognosztizálnak. A 2011-es növekedési előrejelzések összevetésekor az derül ki, hogy minden magyar és nemzetközi intézmény bővülést vár a magyar gazdaságtól, annak várható mértékét azonban eltérően becslik. Az elemzők többsége szerint a kormány 3 százalékos növekedési célja túlzottan ambiciózus, ennél csak a jegybank és a Századvég optimistább. A magyar gazdasággal kapcsolatban a Pénzügykutató Zrt. a legpesszimistább: a cég szakemberei 2,3-2,8 százalékos növekedést várnak 2011-re. A Pénzügykutatóhoz hasonló növekedési ütemmel számol a Nemzetközi Valutaalap (IMF) és az OECD is: a két nemzetközi szervezet egyaránt 2,5 százalékos GDP-bővülést tart elképzelhetőnek. Ennél kicsivel optimistább a GKI, mely 2,7 százalékos növekedést jelez előre. Nagyjából a kormány terveinek megfelelő bővülést lát az Ecostat (2,9 százalék), illetve a Kopint-Tárki (3 százalék). Ennél némileg magasabb az MNB 3,1 százalékos prognózisa, míg a legoptimistább a Századvég Gazdaságkutató Zrt.: ők 3,3 százalékos növekedést is megvalósíthatónak tartanak. Ha a növekedési előrejelzések hátterét vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy az elemzők többsége szerint 2011-ben is az export lesz a növekedés legfontosabb húzóereje, ugyanakkor – részben a kedvező adóváltozások miatt – fellendülhet a háztartások fogyasztása is.

A megvizsgált kutatóintézetek többsége abban is egyetért, hogy 2011-ben nem lesz komoly kihívás a 3 százalék alatti költségvetési hiánycél teljesítése. Ebben a tekintetben azért bizonytalanok az előrejelzések, mert a nyugdíjrendszer átalakítása komoly egyszeri bevétellel járhat, melynek köszönhetően akár 5-6 százalékos többlet is lehet a költségvetésben. Az infláció tekintetében a Századvég számít a legmagasabb adatra, vélhetően a belső fogyasztás élénkülésével magyarázzák a 4,2 százalékos előrejelzést. A legalacsonyabb pénzromlási ütemet a Pénzügykutató és az Ecostat tartja elképzelhetőnek, szerintük 3 százalék körül maradhat az infláció.

Forrás: vg.hu, ecoline.hu, nol.hu, mfor.hu

Nemzetközi tendenciák

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi indexének értéke 2011 januárjában újfent emelkedett, így folytatódott a 2010-es évre jellemző pozitív tendencia. A vállalatok ugyanolyan elégedettek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a múlt hónapban voltak, a következő hat hónapra vonatkozó várakozásaik pedig javultak. A kutatók úgy látják, a német gazdaság nagy lendülettel kezdi a 2011-es évet.

A francia statisztikai hivatal (INSEE) januári felmérésének eredményei azt mutatják, hogy a francia ipari konjunktúra újfent jelentős mértékű javulást mutatott. A vállalatvezetők véleménye alapján összeállított üzleti bizalmi index értéke hat ponttal emelkedett, így immár nyolc ponttal áll hosszú távú átlagos értéke felett. A gazdasági fordulópontra mutatója átkerült a kedvező konjunkturális helyzetet jelző zónába. Az általános kilátásokat jellemző index az elmúlt hónapok tendenciáját folytatva tovább emelkedett.

Az Európai Unió gazdasága

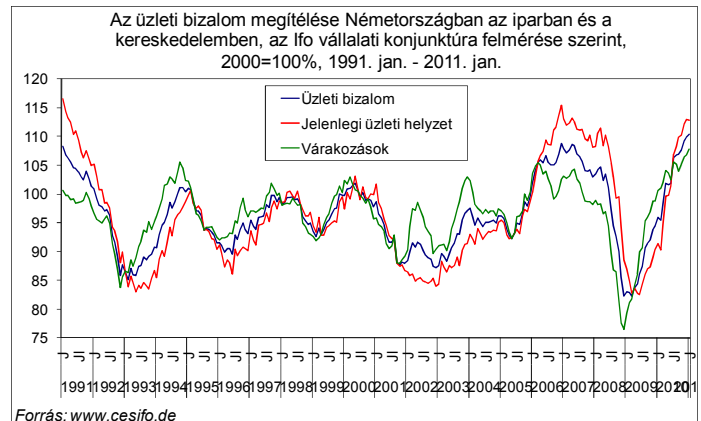
A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi indexe 2011 első hónapjában újfent emelkedést mutatott, így folytatódott a múlt évre jellemző pozitív tendencia. A vállalatok ugyanolyan elégedettek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint decemberben voltak, a következő fél évre vonatkozó várakozásaik pedig kedvezőbbeké váltak. Az Ifo szakértői úgy látják, a német gazdaság nagy lendülettel kezdi az újévet.

Az ipari vállalkozások körében az üzleti bizalmi index értéke jelentősen javult a múlt hónapban tapasztalt enyhe csökkenés után. Az iparvállalatok jobb üzleti helyzetről számoltak be, mint decemberben, és a közeljövőre vonatkozó várakozásaik is újfent javulást mutattak. Az exportlehetőségek tekintetében különösen erős derűlátás jellemzi a megkérdezett vállalatokat. A kapacitáskihasználtság tovább növekedett az iparvállalatok körében, így már meghaladja átlagos értékét. A vállalatok létszámtervei továbbra is létszám bővítési szándékról tanúskodnak.

A decemberi jelentős mértékű javulás után a bizalmi index értéke némileg romlott a kis- és nagykereskedelem területén. A kis- és nagykereskedők kedvezőtlenebbnek ítélik meg jelenlegi üzleti helyzetüket, mint az elmúlt hónapban, ráadásul a következő fél évre vonatkozó várakozásaik is veszítettek optimizmusukból.

Az építőipar területén javult az üzleti bizalom szintje decemberhez képest. A megkérdezett építőipari vállalkozók elégedettebbek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a múlt hónapban, és a következő fél évre vonatkozó üzleti várakozásaik is javultak.

Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de>)

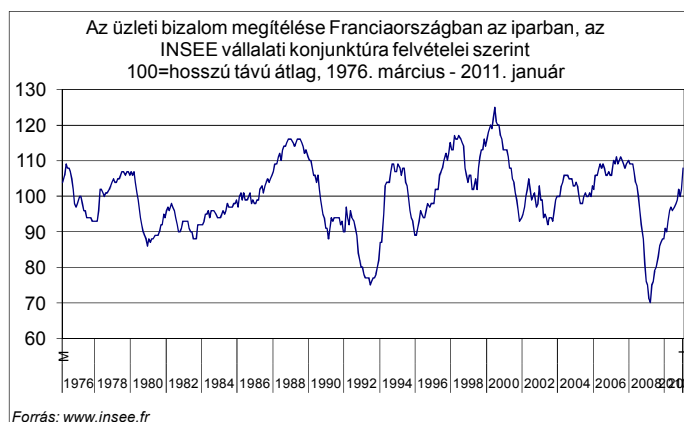
A francia statisztikai hivatal (INSEE) felmérése alapján a januárban megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra újfent jelentős mértékben javult: az INSEE üzleti bizalmi indexe erőteljes emelkedést mutatott, így immár nyolc ponttal hosszú távú átlagos értéke felett áll.

A gazdasági fordulópont mutatója már a kedvező konjunkturális helyzetet jelző zónában található.

Az ipari vállalatok vezetői úgy látják, hogy elmúlt időszak kibocsátásuk januárban tovább növekedett, így a vélemények egyenlegmutatója jóval hosszú távú átlagos értéke fölött áll. A késztermék-készletek volumene a vállalatvezetők megítélése szerint továbbra is alacsony szinten maradt.

A megkérdezettek úgy látják, hogy mind hazai, mind export-rendelésállományuk növekedett, és az erre vonatkozó mutatók hosszú távú átlaguk fölötti értékre emelkedtek. A francia gazdasági fellendülés várhatóan a következő hónapokban is folytatódik: az élénkülő hazai és külföldi keresletnek köszönhetően a vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisa (mely a következő hónapok üzleti kilátásait összegzi) januárban tovább javult. Az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitásra vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – továbbra is emelkedést mutatott.

Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr>)

Írta: Makó Ágnes (elemző, GVI)
E-mail: agnes.mako@gvi.hu

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az
alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2011 / január, Budapest,
2011-02-01